

СПОМИН

ВІДОМИЙ І МАЛОВІДОМИЙ БОГДАН ГАВАТА (1924–2013)

Коли студенти вперше приходять на кафедру факультетської терапії, у коридорі з подивом дивляться на галерею портретів вчених, нарисованих рукою Богдана Гавати. І відразу питають:

– Чи той це Богдан Гавата?

Це прізвище вони чули на першому курсі у приміщенні кафедри анатомії людини. Воно є на анатомічних муляжах, рисунках.

– Так, це той Богдан Володимирович Гавата, лікар, кандидат медичних наук, доцент, який працював на кафедрі анатомії людини і вчив анатомії майбутніх лікарів, кандидатів і докторів наук.

У 2013 році, на 90-му році життя, не стало Богдана Володимировича. Але є його прекрасні роботи, роботи художника – пейзажі, натюрморти, портрети. Залишилися вони для майбутніх поколінь як спомин про щось прекрасне, невмируще, духовне, спомин про цю талановиту, непересічну Людину, спомин

про чудову симфонію життя.

Народився Богдан Володимирович Гавата у далекому 1924 році у місті Станіслав (нині – Івано-Франківськ), який належав тоді до Польщі. Всевишній дарував йому талант митця. Ще у дитячі роки захоплювався малюванням, показував свої картини на різноманітних художніх виставках. Подальше його навчання перервала радянсько-німецька війна. Після звільнення Галичини від фашистської навали у 1944 році 20-річного юнака призвали до лав Червоної Армії. У складі 3-го Білоруського фронту брав участь у штурмі Кенігсберга, потім – у розгромі квантунської армії в Маньчжурії, визволенні Порт-Артура. У рідкісні хвилини тиші на фронті рисував своїх солдатів-побратимів. Після війни, у 1946 році, сержант Богдан Гавата, нагороджений за мужність медалями і орденами, повернувся до батьківської хати у місто Станіслав.

У 1951 році волею долі круто повертається його життєвий шлях – художник Богдан Гавата вступає до Станіславського медичного інституту, після закінчення якого комісією по розподілу молодих спеціалістів направляється разом із дружиною-лікарем у село Черногорова Великоберезнянського району, що на Закарпатті, де працював три роки. А далі, після розмови із тодішнім завідувачем кафедри анатомії людини професором Нестором Івановичем Бутом, перейшов на кафедру анатомії, на якій працював 36 років.

Подальший життєвий шлях Богдана Володимировича Гавати подано в аналітичній статті Заслуженого працівника освіти України, доктора медичних наук, професора, завідувача кафедри анатомії людини та гістології медичного факультету Ужгородського національного університету Андрія Степановича Головацького [1] та у книзі Богдана Гавати «Сповідь перед майбутнім – спогади художника-аматора і лікаря-науковця», яка опублікована у 2003 році.

Будучи лікарем за професією, доцент кафедри анатомії людини Богдан Гавата вільний час віддавав творчості. На кафедрі факультетської терапії УжНУ є більше десяти портретів відомих учених, створених Богданом Гаватою.

Богдан Гавата брав безпосередню участь у творчих виставках у різних містах України, а також проводив персональні виставки своїх творів (живопис, графіка).

Гавату-художника приваблювала графіка з її фактурними і тональними якостями стрімкої лінії, гострою виразністю штрихів, різноманітністю прийомів.

Що є рисунок для художника-графіка і для його графіки у цілому?

Насамперед відзначимо, що для рисунка Богдана Гавати важливіше – легкість, повітряність зображення.

Усе має право на існування, оскільки виявляє волю художника. Оцінюючи графічні твори Богдана Гавати загалом, крізь призму їх цілісності і місткості, необхідно зробити певну класифікацію його графічних робіт (портретів).

Насамперед слід відзначити портрети відомих вчених М.Д. Стражеска, Г.Ф. Образцова, Г.Ф. Ланга, Г.Є. Марантіді, відомого лікаря Закарпаття С.Ф. Добоша, які нарисовані Богданом Гаватою і які несуть у собі всі ознаки намагання автора як художника-аматора передати у портретах новий характер скупую мовою графіки.

У виконаних роботах чітко простежувалося прагнення митця висловитись через сам феномен рисунка і прагнення створити закінчену роботу (сам портрет).

У серії його портретів лікарів конкретна якість задуму поєднується з художнім домислом.

Обов'язковість стилістики Богдана Гавати необхідна, де художник з успіхом працює, використовуючи чорну туш, акварель. У деяких портретах він застосовує легке покриття аквареллю в охристих або рожевих тонах, в інших – використовує білу гуаш. Обличчя штрихував пером тушшю перехресним методом, а одяг – пензлем технікою сепія. Навколо портретів фон виконаний енергійним штрихом.

Портрети зображені у різних ракурсах – від профілю, три чверті і у фас. Автор дозволяв собі захоплюватися стихією малювання. Таке захоплення, до речі, становить головну принаду рисунків Богдана Гавати.

Натхненне виконання і обов'язковість змалювання, досягаючи схожості, притаманні всім графічним портретам Богдана Гавати.

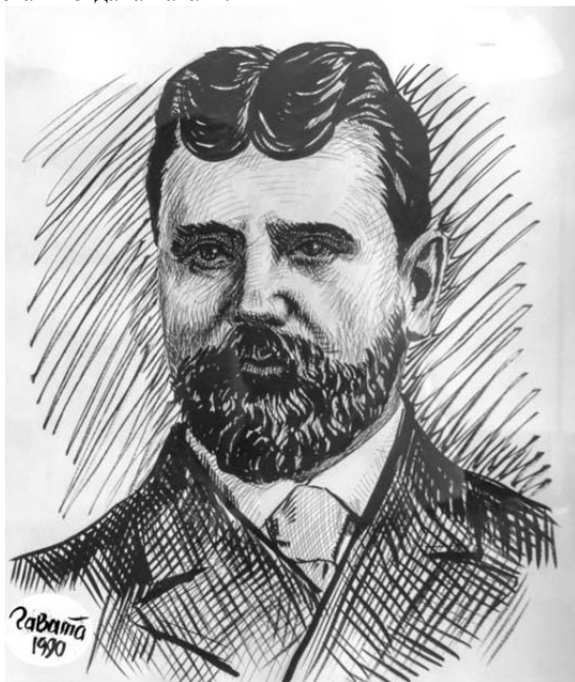

Рис. 1. Василь Парменович Образцов – лікар-терапевт, один із засновників київської терапевтичної школи.

Дав класичний опис клініки інфаркту міокарда (1910, спільно з М.Д. Стражеском).

Рис. 2. Микола Дмитрович Стражеско – лікар-терапевт, один із засновників київської терапевтичної школи, у тому числі і вітчизняної кардіології, академік АН УРСР, СРСР, АМН СРСР, Герой Соціалістичної Праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Головацький А. Сповідь перед майбутнім... доцентів Богдану Гаваті — 85 / Андрій Головацький // Науков. вісник Ужгородського ун-ту, серія «Медицина». — Ужгород. — 2009. — Вип. 25. — С. 157—159.
2. Головацький А. Кандидат медичних наук, доцент Богдан Володимирович Гавата / Андрій Головацький // Науков. вісник Ужгородського ун-ту, серія «Медицина». — 2013. — Вип. 3 (48). — С. 286—287.
3. Головацький А., Вайнагій О. Сповідь перед майбутнім: до 85-річчя від дня народження Богдана Гавати / А. Головацький, О. Вайнагій // Клінічна анатомія та клінічна хірургія. — 2009. — Т. 8, №4. — С. 100-102.

Михайло Фатула,

доктор медичних наук, професор кафедри факультетської терапії Ужгородського національного університету, Заслужений лікар України

Василь Олашин,

скульптор, член Закарпатської організації національної спілки художників України

Катерина Стрижак (Сабовчик),

студентка 6-го курсу медичного факультету Ужгородського національного університету